

**BEKİR YILDIZ'IN TÜRK EDEBİYATINDAKİ YERİ VE "KAÇAKÇI ŞAHAN"
ADLI HİKÂYESİNİN TAHLİLİ**

**THE PLACE OF BEKİR YILDIZ IN TURKISH LITERATURE AND AN ANALYSIS
OF HIS STORY "KAÇAKÇI ŞAHAN" (SMUGGLER ŞAHAN)**

Abdolvahap ÖZER*
Talat AYTAN**
Nail GÜNEY***
Muhammet CAN****

Öz

Bekir Yıldız, son asrın tanınmış hikâye ve roman yazarlarından. Eserlerinin büyük çoğunluğunda sosyal meseleleri ele almış, özellikle Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinin sorunlarını gerçekçi ve yalın bir anlatımla dile getirmiştir. Yazarın "Kaçakçı Şahan" hikâyesi, Güneydoğu Anadolu'da fakirlik nedeniyle kaçakçılıkla geçimini temin etmeye çalışan bir köylünün acı ve ıstırap dolu hayatını konu eder. Şahan'ın hayat hikâyesi "Uludere Olayı" (28 Aralık 2011) ile de benzerlik göstermektedir. Betimsel bir nitelik taşıyan çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi kullanılmıştır. Çalışmada Yıldız'ın edebiyatımızdaki yerine ve "Kaçakçı Şahan" adlı öykü özelinde sosyal, siyasal ve ekonomik meselelere değinilmiştir. Çalışma sonunda yazarın bakış açısına göre kaçakçılığın yöre insanı için zorunlu bir ekmek kapısı olduğu, çok kere hayatlarını kaybetmelerine rağmen halkın bu işten vazgeçemediği ortaya konulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Bekir Yıldız, Kaçakçı Şahan, Metin Tahlili, Kaçakçılık.

Abstract

Bekir Yıldız is a well-known story and novel writer of recent epoch. In most of his works, he handles social matters; especially he depicts the problems of East and Southeast Anatolia by a realistic and clear narration. His story "Kaçakçı Şahan" is on the sorrowful and miserable life of a peasant who tries to survive by smuggling because of his poorness. Şahan's life story resembles to an actual event known as "Uludere" (28 December 2011). In this descriptive study, among qualitative research methods, documental analysis is used. In the study, the place of Yıldız in our literature and social, political and economical matters in terms of "Kaçakçı Şahan" are mentioned. At the end of the study, it is manifested that according to the writer's point of view smuggling is a necessary way of earning life for the people of the region and those people cannot give up this work although many lost their lives.

KeyWords: Bekir Yıldız, Smuggler Şahan, Text Analysis, Smuggling.

*Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyat, Bölümü, Doktora Öğrencisi. ozer@basari.edu.tr

**Yrd. Doç. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, Türkçe Öğretmenliği Bölümü. taytan@basari.edu.tr

***Yrd. Doç. Dr., Çanakkale Onsekiz Martı Üniversitesi, Türkçe Öğretmenliği Bölümü. nguney@basari.edu.tr

****Araştırma Gözetmeni, Anadolu Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyat, Bölümü, muhammetcan@anadolu.edu.tr

Giriş

On dokuzuncu yüzyılın özellikle ikinci yarısında ortaya çıkan Batı etkisindeki Türk edebiyatının önde gelen türlerinden biri de hikâye türüdür. Yapılan çeşitli tercümelemlerle birlikte hikâye türü edebiyatımıza girmiş, *Letâif-i Rivâyet*, *Küçük Şeyler* gibi ilk örneklerin ardından da Ömer Seyfettin, Memduh Şevket Esendal, Sait Faik Abasıyanık gibi çok önemli hikâyeciler yetişmiştir.

Bekir Yıldız da 1968’de yazdığı ve büyük ilgiyle karşılanan ilk öykü kitabı *Reşo Ağa* ile birlikte Türk edebiyatının önemli hikâyecileri arasına ismini yazdırmıştır. Yazarın aynı yıl çeşitli dergi ve gazetelerde yazıları, röportaj ve hikâyeleri de yayımlanmış, ardından da arka arkaya yayımladığı hikâye kitapları, romanlar yazarın ününü daha da artırmıştır.

Bu çalışmada, Bekir Yıldız’ın edebiyatımızdaki yerini ve “Kaçakçı Şahan” adlı hikâyesini değerlendirmeyi amaçlayan betimsel bir araştırma yapılacaktır. Yöntem olarak nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi kullanılmıştır. Doküman incelemesi, araştırılan olgu, olay veya durumla ilgili bilgi içeren yazılı veya görsel materyallerin genel adıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2006). Bu çalışmada başta yazarın kendi eserleri ve yazıları olmak üzere Yıldız’la ilgili çeşitli kitaplar, gazete, dergi yazıları taranmış ve yer yer bu yazılardan da alıntılar yapılarak geniş bir değerlendirme sunulmaya çalışılmıştır.

Bekir Yıldızın Türk Edebiyatındaki Yeri

Bekir Yıldız, toplumcu gerçekçi diye sınıflandırabileceğimiz hikâye yazarlarından biridir. Yazdığı eserlerde, çoğunlukla çocukluğunun geçtiği Güneydoğu Anadolu bölgesinde yaşanan toplumsal sıkıntıları işlemiş, bunun yanında 1960’lardan itibaren önemli bir sorun haline gelen Almanya’daki Türk işçilerin durumlarını işlediği hikâyelerinde kendisinin de bir süre yaşadığı gurbet hayatında karşılaştıklarını ayrıntılarıyla anlatarak okuyucuya oldukça gerçekçi tablolar sunmuştur. Hilmi Yavuz yazarın ele aldığı konular hakkındaki görüşlerini belirtirken şu ifadeleri kullanmıştır:

Bekir Yıldız’ın hikâyeleri, birbirinden ilk bakışta ayrılan, ama son çözümde bütünlükten iki ayrı kesitte gelişir: Güneydoğu Anadolu bölgesi insanının manevi hayatına katı, acımasız ve giderek bir şiddete (violence) varan disiplinle egemen olan törelere sıkı sıkıya bağlı toplumsal yaşama biçimini işleyen hikâyeler; bu toplumsal yaşama biçiminden çıkıp Almanya’ya göç ederek değişik bir toplumsal örgütlenmenin getirdiği, gene sert ve acımasız ama başka bir düzeyde gerçekleşen kurallara ayak uydurmaya çalışan insanları işleyen hikâyeler. (Milliyet Sanat, 1973).

Eserlerinde doğup büyüdüğü çevreyi ve o çevreden çıkarak büyük şehre ya da Almanya’ya göç eden insanları işleyen yazar, Mahmut Makal ile yaptığı söyleşide bunun sebebinin ve ilk kitabıyla birlikte karşılaştığı ilginin nedenlerini şöyle açıklamıştır:

Eğer öykülerim ilgi görmüşse, nedeni süte su katmamış olmamdır. Fazla lâf etmekten, dolambaçlı ve yapışık anlatımdan kaçınmamdır. Bir de, ele aldığım konuların bugüne dek işlenmemiş konular olmasını düşünmeliyiz. Bizim Urfa köyleri hakkında, hatta bölge olarak Anadolu’nun Güneydoğusu hakkında pek eser yoktur. Bunun yanında Doğu Anadolu, İç Anadolu bol bol yazılmıştır. Sanırım öykülerimin, daha doğrusu ilk kitabımın ilgi görmesinde bunların da etkisi vardır. Konularımı yaşamış olmam, gerçeğin içinden gelmem de azımsanmaz herhalde (Varlık, S.735: s. 9).

Bu röportajında da belirttiği üzere, Yıldız bölgeye ve bölge sorunlarına eserlerinde çok özel bir yer ayırmıştır. Bunda yazarın Urfa'da doğup, sonrasında da babasının polis memuru olması sebebiyle Adana, Van, Gaziantep gibi çevre illerde de çokça bulunmuş olması etkilidir. Yıldız, böylelikle hikâyenin konusunu İstanbul dışına, özellikle Güneydoğu Anadolu bölgesine taşımış ve bölgedeki toplumsal ilişkileri, töre ve gelenekleri, ağalık düzenini ve kaçakçılık, kan davası gibi çeşitli toplumsal sorunları konu edinen hikâyeler yazmıştır. Yazarın ilk hikâye kitabı olan *Reşo Ağa*, bu farklılığından dolayı da okur ve eleştirmelerin yoğun ilgisiyle karşılık bulmuştur.

Hikâye hakkında yaptığı şu değerlendirmelerden hareketle Yıldız'ın hikâyeye bakış açısı biraz daha iyi anlaşılabilir. Yıldız röportajında şöyle diyor:

Ben hikâyeye hep böyle yaklaştım. Yani hikâyeyi, hikâye olmaktan kurtarmaya çalışıyorum. Tavuk kesildikten sonra yumurta olmaya aday bir sürü yumurta çıkar karnından. Demek istediğim şu: Yazmak, hem teknik, hem yaratıcılık isteyen bir iştir. Şunu kesinlikle söyleyebilirim, hiçbir hikâyem ne hayatta olduğu gibidir ne de ilk duyduğum gibidir. (Yıldız, 1997).

Yazdığı hikâyelerde yaşadığı ve karşılaştığı olaylardan çokça yararlanan yazar, yazdıklarının tamamen aslına uygun yazıya geçirilmediğini, bu olaylara sanatçı kimliğiyle yeniden şekil vererek yazdığını belirtmektedir. Yıldız anlatmak istediklerini süssüz, dümdüz bir anlatımla, yalın bir dille eserlerinde yansıtmış, edebiyatımıza öykü, roman, röportaj ve çocuk kitapları gibi çok değişik türlerde birçok eser kazandırmıştır. Nesnel bir gerçeklikle yazdığı hikâyelerindeki diyalogların olayın dramatize edilmesi bakımından gayet ayrıntılı ve nettir. Eserlerinde yerel ağız özellikleri de korunarak yer yer argoya da varan ifadelere sık sık başvurulduğu görülür. Anlatım tekniği bakımından ise sade bir dil tercih etmesinin yanında konuşma havasına has özensizlik ve savruk anlatım da eserlerinde sıkça karşılaşılan özelliklerdendir.

Yıldız, halkın konuştuğu gibi yazma yoluna giderek okuyucunun eserlerde kendisini bulmasını ve karakteri daha iyi anlamasını sağlamaya çalışmış, ilgili soruya cevaben, "Önemli olan, şiveye yaslanmadan, şiveden yararlanmaktır" (Yıldız, 1997) diyerek şiveyi hikâyelerinde sadece bir araç olarak kullandığını ifade etmiştir. Yine bir başka röportajında da bu konuya değinen yazar "Sorun, insanımızı kendi koşulları içinde yakalamak, yerli, öz, toplumsal içerik ve yetkin biçimle kaynaştırmaktır" (Yıldız, 1977) diyerek nasıl bir anlatım benimsediğinin açıklamıştır. Yine başka bir röportajında da kendi öykü anlayışı ve halkın nasıl bir öykü ve öykücü istediği hakkında şunları söylemiştir:

Öykücüler, birbiri için ve belli bir azınlığın zevki için değil, gerçekleri tam saptamak ve yazınımıza mal etmek için yazmalılar. Belli okuyucunun beğenisini aşmalı. Halk, kendi çilesinin, kendi anlayacağı biçimde yazılmasını ister. Sanat halk içindir. 'Sen tabanı, köylüyü yazıyorsun ama köylü bu öyküleri görmüyor.' diyenler de var. Azınlığın yaşantısını öyküleştirip azınlığa mal etme yerine, halkı mutlu azınlığa okutmayı yeğ tutarım. (Varlık, S.735: 4)

Yazarın seçtiği bu anlatım biçimi birçok eleştiriye de maruz kalmış, yazar bu anlatım biçimi sebebiyle "basit"likle suçlanmış ve hatta kimi yazarlarca da edebiyat tarihinde sözü edilecek bir yazar olmadığı dahi söylenmiştir. Nilüfer Ülker Yakut yazarın karşılaştığı eleştirileri beş temel başlık altında şu şekilde toplamıştır:

- a) Bekir Yıldız, okurun "ilkelleştirildiği" bir dönemde basit insanları, basit olayları, basit bir teknikle aktaran basit bir romancı ve öykücüdür.
- b) Sanatın, siyasi ivmenin bir parçası olarak algılandığı bir dönemin ürünü olan Bekir Yıldız'ın öyküleri ve romanları edebi açıdan değer taşımamaktadır ve kalıcı değildir.
- c) Bekir Yıldız öykücülüğünün öykümüze kattığı önemli bir yenilik ve değer yoktur, bu nedenle öykü tarihimizde Bekir Yıldız'dan söz etmenin anlamı ve önemi bulunmamaktadır. Bekir Yıldız öykücülüğümüzde sözü edilecek bir ad değildir.
- d) Bekir Yıldız bir dönem moda olmuş bir öykücüdür.
- e) Bekir Yıldız öykülerinde "sıra dışı olayları, çarpıcı ve vurucu olanı" seçerek ilgi çekmiş, bunları araç değil de amaç haline getirmiştir (Ürkek Yakut, 2006: 12-13).

Bekir Yıldız tüm bu eleştirilere rağmen kuşkusuz döneminin çok önemli yazarlarından biri olarak edebiyatımızda yer edinmiştir. Yazar *Reşo Ağa*'dan sonra yazdığı hikâyeleri; *Kara Vagon*, *Kaçakçı Şahan*, *Sahipsizler*, *Evlilik Şirketi*, *Beyaz Türkü*, , *Dünyadan Bir Atlı Geçti*, *Demir Bebek*, *İnsan Posası*, *Mahşerin İnsanları* ve *Bozkır Gelini* adlı kitaplarda toplamıştır. *Reşo Ağa*'nın ardından yine aynı yıl yayınladığı *Kara Vagon* adlı üçüncü kitabında Urfa yöresindeki insanların, özellikle de kadınların çileli yaşamını konu edinmiş, bu hikâyelerle MAY Edebiyat Ödülü'ne layık görülmüştür. 1970 yılında yayımladığı *Kaçakçı Şahan* adlı hikâye kitabıyla da 1971 Sait Faik Hikâye Ödülü'nde birinciliği Bilge Karasu ile paylaşmıştır. Hikâyeciliğinin yanında roman ve röportaj türlerinde de eser veren Yıldız, *Darbe* adlı romanı ile de 1990 Milliyet Yayınları Roman Yarışması'nda birincilik ödülünü ve "Allah'ın Gölgesinde Koşanlar" adlı röportajıyla da 1991 Yunus Nadi Röportaj Ödülü'nü almaya hak kazanmıştır. Yazarın bazı eserleri sinema ve TV dizilerine de uyarlanmıştır. Çok yönlü bir yazar olan Bekir Yıldız'ın antolojilere girmiş bir şiirinin olduğu da bilinmektedir (Gencay, 1998).

Sosyalist olduğunu belirten (Sezer, 1998) Yıldız, özellikle ezilenlerin hayatını anlattığı hikâyelerinde sosyalist bakış açısını ön plana çıkarır. Yazar başka bir konuşmasında da toplumsal çizgide eserler kaleme almasının sebeplerini şu şekilde dile getirmektedir:

Yıllardan beri gerek çevrem, gerekse toplumun bir bunalım içinde olduğunu sezinliyordum. Önce kendi bunalımlarımın nedenlerini çözmekle ise koyuldum. Bu arada her dürttüğüm, her kurcaladığım neden, beni toplumsal sorunların içine attı. Bu gerçekliği kavradıktan sonra suçluyu evde değil, dışarıda aramaya başladım. Savaşım bireysel değil, toplumsal oldu. Böylece yazmaya iten zorunluluk, edebiyatın süsüne bulaştırmadı beni. (Kurdakul, 1998)

Yine bir röportajında da "Genel olarak sanattan ne bekliyorsam, özel olarak öyküden de aynı şeyleri bekliyorum. İnsanımızın daha mutlu bir yaşam biçimine ulaşma sürecini kısaltmak, bu sürece katkıda bulunmak..." diyen yazar, toplum için yazdığını açıkça ortaya koymuştur. Kuşkusuz yazarın büyüdüğü ve eser verdiği yıllarda en aktif ve etkili ideolojilerinden biri olan sosyalist anlayış, hemen tüm eserleri gibi bu çalışmada ayrıntılarıyla incelenecek olan "Kaçakçı Şahan" adlı hikâyesinde de kendini hissettirmektedir.

“Kaçakçı Şahan” Hikâyesinin Tahlili

“Köy”, *Karabibik*'ten bu yana edebiyatımızda işlenen konulardan olmuştur. Özellikle 1950'lerden itibaren yazarlar köy gerçeklerine daha çok yönelmişler, bu yöneliş Köy Enstitüsü çıkışlı sanatçılarla, köy kökenli ya da köyü yakından tanıyan yazarların art arda ürünler vermesiyle yaygınlaşmıştır. Mahmut Makal'ın *Bizim Köy* (1950) ve Fakir Baykurt'un *Yılanların Öcü* (1959) gibi eserlerin, kırsal kesim insanının yaşam biçimine yönelik gözlemleri işlemeleriyle Türk edebiyatına geniş bir açılım sağladığı görülür. Yaşar Kemal, Pınar Kür, Tomris Uyar, Adalet Ağaoğlu, Sevgi Soysal, Tezer Özlü, Bekir Yıldız, Mustafa Kutlu ve Ayla Kutlu gibi yazarlar toplumsal değişimi çeşitli yönleriyle ortaya koyan ve sosyal meselelerle beraber psikolojik çözümlemelerin de ağırlık taşıdığı eserler vermişlerdir.

Bekir Yıldız birçok hikâyesinde olduğu gibi “Kaçakçı Şahan” adlı hikâyesinde de doğup büyüdüğü çevre olan Urfa ve köylerini eserlerinde işlemiştir. Bu hikâyesinde yazar insanların fakirlik yüzünden kaçakçılık yaptığını, hatta bu uğurda hayatlarını kaybettiklerini dramatik bir şekilde ortaya koymuştur. Bu hikâyesinin ana teması olan kaçakçılık konusunu yazarın “Beyaz Baba”, “Çiçeksiz Mezarlar” “Birkaç Kaçakçı” gibi birçok hikâyesinde de görmekteyiz. Zira bu konu bölgenin en önemli sorunlarından birini teşkil etmektedir.

Hikâyenin başkişisi olan Şahan Türkiye-Suriye sınırında kaçakçılık yaparak geçimini sağlamaya çalışmaktadır. Türkiye'den aldığı malı Halep'e götürmüş, iki altın karşılığında satmıştır. Hikâye, Şahan'ın dönüş yoluyla birlikte başlar. Şahan köyüne ulaşabilmek için mayınlı arazinin de bulunduğu sınırı geçmek zorundadır. Ancak bunu başaramaz, mayına basarak feci bir şekilde can verir. Kazandığı iki altını can çekişirken son bir çabayla ağzına atacaktır. Çünkü o iki altın ailesinin geçimi için gereklidir ve babasına kendisine bir şey olursa altınları alınmasını tembih etmiştir. Bir sonraki bölümde jandarmanın köye getirdiği ceset köyün ortasına konulmuş ve kimliğinin tespit edilmesi için köylüler meydana toplanmıştır. Ancak Şahan'ın ailesi dâhil köydeki hiç kimse cesedi tanımadığını söyleyecektir. Zira kimliği belirlenirse kaçakçının evi aranacak, hatta bundan sonraki olaylar için de ailesindeki herkes mimlenmiş olacaktır:

Şahan'ın karısı buruşuk bir suratla, kocasına son kez baktı. Üzerine atılmak, 'heyvağ...' diye dövünebilmek için canını bile vermeğe hazırды. Fakataklına çocukları düşüyor, onların geleceği ve hısımlarının ekmek parasına kan doğramaya cesareti kıt geliyordu (Yıldız, 1975: 85).

Bir sonraki bölümde ise Şahan'ın babasının gece geç saatlerde jandarma karakoluna giderek oğlunun ağzına sakladığı altınları almasıyla hikâye sona ermektedir.

Hikâyenin, yazarın boşluklarla ayırdığı dört ayrı bölümden müteşekkil olduğu söylenebilir. İlk bölümde Şahan'ın sınırı geçmeye çalışması ve ölümü, ikinci bölümde Şahan'ın karısının kocasının cesedini görmesi ve evine giderek ağlaması, üçüncü bölümde köydeki erkeklerin cesedi teşhis etmelerinin istenmesi, dördüncü bölümde de Şahan'ın babasının, büyük bir acı ve ikileme Şahan'ın ölmeden önce ağzına atabildiği altınları alması vardır. Ancak asıl olay ve gerilim ilk bölümde toplanmıştır.

Hikâyedeki olayın süresinin yaklaşık olarak bir buçuk gün olduğu anlaşılmaktadır. Kaçaktan dönen Şahan'ın bir gece yarısı sınırı geçmeye çalışmasıyla başlayan hikâye, bir sonraki gece horozların ötüşüne değin sürmektedir. Dikkat edilmesi gereken bir diğer husus da hikâyenin gece başlayıp sabahın ilk ışıklarıyla sona ermesidir. Yani karanlıktan aydınlığa bir akış söz konusudur. Buradan dar anlamda Şahan'ın hayal ettiği gibi çocuğunun kaçakçı olmayarak iyi bir hayat kurabileceği, geniş anlam da yazarın bu gibi bölge sorunlarının çözülebilmesi konusunda ümitvar olduğu ileri sürülebilir.

Mekân olarak hikâyede üç ayrı mekânla karşı karşıyayız. İlk mekân, birinci bölümün tamamının geçtiği Türkiye-Suriye sınırındaki mayınlı bölgedir. Bir diğer mekân ise cesedin teşhis için getirildiği ve ikinci ve üçüncü bölümlerin geçtiği Ancekent köyüdür. Hikâyedeki son mekân ise dördüncü bölümün geçtiği jandarma karakoludur. Ayrıca mekân olarak Halep'i de bunlara ekleyebiliriz. Zira hikâye olayı bu şehirde geçmese bile, hikâyenin başkişisi, ticaretini bu şehirde yapmış ve köyüne dönmeye çalışmaktadır. Yani dolaylı yoldan Halep de hikâyenin mekânlarından biridir. Hikâyede özellikleriyle en çok öne çıkan mekân kuşkusuz ilk bölümdeki mayınlı arazidir.¹Açık alan olmasına rağmen, okuyucuya mayınlar sayesinde tedirgin edici, gerilimli bir ortam yaratılabilmektedir. Hikâyenin hemen hemen tamamının açık alanda geçmiş olmasına karşın, sadece Şahan'ın karısının çocuğunu alarak evinde ağladığını görmekteyiz. Bu hem kadının toplumdaki yerini göstermesi açısından, hem de acının dahi açıkça yaşanmadığını dramatik olarak ortaya sermesi hasebiyle önemli bir detay olarak karşımıza çıkmaktadır.

Hikâyede yer alan en önemli karakter kuşkusuz Şahan'dır, özellikle ilk bölümde okuyucu onun düşünceleri ve ruh haliyle yoğun olarak karşı karşıya kalmaktadır. Diğer karakterler ise Şahan'ın babası ve Şahan'ın karısı, askerler, teğmen ve diğer köylülerdir. Karakterleri iyi ve kötü diye ayırmak gerekirse, köylülerin masum olarak çizildiği, zira onları kaçakçılığa yaşam koşullarının ittiği vurgulanmakta, askerler ve teğmen ise acımasızlıklarıyla hikâyede yer almaktadır. Şahan'ın mayına bastığını duyarak olay yerine gelen askerler arasında şöyle bir diyalog geçmektedir:

Öteki jandarma öfkeli öfkeli:
'Kaçakçı itidir,' dedi
'Ses versene!..'
'Gebermiştir belki...'
'Uykumuzu böldü p.zevenk.'
'Yürü gidek...' (Yıldız, 1975: 83)

Bu diyalogda da açıkça görüldüğü üzere askerler orada bir insanın ölmesine karşı hiçbir insanî tepki vermemekte, hatta uykularını bölündüğü için de sinirlenmektedirler.

¹Türkiye-Suriye s,n,r,nda geni bir alan, kaplayan bu may,nlar bölgeye kaçakç,l,k olaylar,n,n çok fazla olmas, sebebiyle 1956 y,l,nda Adnan Menderes'in Ba bakanl, , döneminde ç,kar,lan kararnameyle yerle tirilmi tir. Hatay, Gaziantep, anl,urfa ve Mardin vilayetlerinin s,n,r,lar, içerisindeki bu may,nl, arazilerde 150 bin civar,nda may,n oldu u tahmin edilmektedir. (http://www.hurriyet.com.tr/gundem/11759054_p.asp [11.10.2013].)

Hikâyede anlatıcıya bakıldığında, tamamında tanrısal konumlu üçüncü tekil şahıs anlatıcının olduğu görülmektedir. Anlatıcı olacakları önceden bilmekte ve yavaş yavaş okuyucuya da sezdirmekte, hemen daha ilk paragrafta, “Durdu. Durmasıyla dünya, sestem, canlılıktan yana kurudu sanki. Ayakları altındaki gürültüye yeniden kavuşmak istedi. Yürüdü. Sessizlikten korkuyordu. Çünkü o gece, bozkırda sessizlik, devden büyüktü” (Yıldız, 1975: 79) denerek okuyucu gerilimli bir atmosferin içine sokulmuştur. Daha sonraki bölümlerde de benzer gerilim artırıcı cümleler kullanılmıştır: “Biraz daha sürüneceğini sanıyordu. Oysa aldandığını kavradı. Nişan koyduğu kolu kanadı kurumuş ağacın yanı başına gelmişti çünkü... Canı sıkıldı. Başını sakınmadan öne düşürdü. Dudakları toprağa değdi.” (Yıldız, 1975: 80), “Korku Şahan’ın canındaydı. Ne ettiyse onu toprağa gömemedi. Başını kaldırdı. ‘Allah’ dedi duyulur bir sesle. ‘ya korkuyu al, ya canımı...’” (Yıldız, 1975: 80), “Şahan’ın hayatı şimdi varla yok arasındaydı. Toprağa basan ayağında hayat, havada korkuyla titreyen ayağında ise ölüme, yok olmaya hazırlanmış vardı” (Yıldız, 1975: 81). Son olarak “Nedense Şahan, ölümün yer yer gizlendiği böyle bir tarladan geçerken, daha önceki geçişlerde duymadığı bir korkuya kapılıyordu bu kez,” (Yıldız, 1975: 81) denilerek de Şahan’ın sonu neredeyse kesin olarak açıklanmıştır.

Bekir Yıldız’ın hikâyenin hemen başındaki “Çalışma fermanları hükümetten mühürlü kaçakçıların kulakları çınlasin” (Yıldız, 1975: 79) cümlesinden bu hikâyesinde kaçakçılık sorununu işlediği ve hikâyesini onlara atfettiği anlaşılmaktadır. Hikâyede de açıkça ortaya konulduğu üzere kaçakçılık, hem zor hem de insanların canlarını kaybetmelerine neden olabilecek kadar tehlikeli bir iştir. Böyle tehlikeli bir işte canını kaybeden kaçakçının, cenazesi dahi sahiplenilememektedir: “Ancekentli erkekler sıraya girdi. Onlar alışıklılar, ölüyü hiç tanımadıklarını söylemeye” (Yıldız, 1975: 86). İnsanlar cenazenin sahibi anlaşılmasın diye acılarını yaşamaktan dahi mahrum kalmaktadırlar: “Tanrı bu kadınlardan ağlamayı bile esirgemmişti. Ölenin kim olduğunu ele vermemek yasalarında vardı çünkü. Ölen kaçakçının evi aranmasın, soyu mimlenip ikide bir sorgusualin ağzına sürülmesin diye” (Yıldız, 1975: 85). Yıldız tüm bu olumsuzluklarına rağmen kaçakçılığın bölge insanı için bir zorunluluk olduğunu, Kaçakçı Şahan’ın şahsında açıkça ortaya koymaktadır: “İşler böyle denk düşerse, birkaç kez daha gidip gelecek, sonra bu işten elinin ayağını çekecekti. Çünkü kaçakçılığa kabarık değildi hevesi” (Yıldız, 1975: 79). Görüldüğü üzere Şahan bir miktar para biriktirdikten sonra bu işi bırakmaya niyetlidir. Başka bir çaresi olmadığı için kaçakçılık yapmaktadır. Yoksa Şahan da “Bu eniği kaçakçı etmeyeceğim, onu böylesi korkulara bulaştırmayacağım,” (Yıldız, 1975: 80) diyerek bu işten memnun olmadığını belirtmektedir. Çocuğunun böyle işlere girmesini istemeyen Şahan, öleceğine anladığında altınları son bir umutla ağzına atmayı düşünecektir, zira bu altınlar çoluk-çocuğunun ‘yaşama umudu’dur: “Önemli olan, iki altını anayurduna geçirmekti. Bu altınlarda, çoluk-çocuğunun yaşama umudu asılıydı. Kanlı, hileli, ölüme bulaşmış bile olsalar...” (Yıldız, 1975: 81). Bu altınları kazanabilmek için böyle tehlikeli bir işe giren Şahan, o paranın her ne olursa olsun ailesine ulaşmasını istemektedir: “Eğer oğlu: “Babey canım yere düşerse, altınlar sana emanettir ha! Onları önce ağzımda, sonra karnımda aramalısan,” dememiş olsaydı belki de yürüyüp gidecekti.” (Yıldız, 1975: 89). Yöre insanını kaçakçılığa iten şey Şahan’ın babasının söylediği “‘Yoksulluk yere girsin’” (Yıldız, 1975: 88) cümlesinde açıkça ortaya konulmaktadır. Şahan’ın babası oğlunu

kaybettikten sonra “‘Kara yazı,’...‘Mayın gâvur icadı’” (Yıldız, 1975: 89) diyerek kendini avutacaktır.

Bu bahiste yakın zamanın önemli hadiselerinden Uludere Olayı da hatırlanacaktır. Bu itibarla olay ayrı bir çekiciliğe sahiptir. 28 Aralık 2011 tarihinde gerçekleşen Uludere Olayı *Habertürk* gazetesinin internet sitesinde olay gününün ertesi günü yaptığı habere göre şu şekilde vuku bulmuştur: Türk Silahlı Kuvvetleri’ne ait savaş uçakları, Kuzey Irak’ta PKK kamplarının bulunduğu Şırnak sınırındaki Haftanın-Sinat bölgesinden Türkiye’ye giriş yapmaya çalışan mazot ve sigara kaçakçıları terörist sanarak vurmuş, hava harekâtında Şırnak nüfusuna kayıtlı çoğu akraba 35 kişi hayatını kaybetmiş, 1 kişi ise ağır yaralanmıştır. Bu hava saldırısının sona ermesi üzerine Ortasu sakinleri, köye yakın mesafede bulunan Gülyazı Jandarma Sınır Karakolu’na giderek köylülerin mazot almak için o bölgede bulunduğunu söylemiştir.²Hikâyenin Uludere Olayı ile benzerliği, geçim sıkıntıları nedeniyle kaçakçılık yapmak zorunda kalan insanların bir şekilde ölmeleridir. Ve dikkat edilirse iki olay da devlet eliyle gerçekleşmiştir. Hikâyede Şahan devletin döşediği mayınlara basarak ölmüş, Uludere’de ise insanlar savaş uçaklarından bir yanlış anlaşılma sonucu atılan bombalarla hayatlarını kaybetmişlerdir.

Mayınların insanları kaçakçılıktan caydırmak için bölgeye konulduğu bilinmektedir.³Ancak yine bilindiği üzere geçim sıkıntısı mayınlara galip gelmiş ve insanlar bu işe canları pahasına devam etmişlerdir. Mayınlar sebebiyle canlarını kaybeden birçok insanın yanı sıra çeşitli uzuvlarından olan birçok yöre insanı da mevcuttur. Bu durum, insanların başka çaresi olmadığı için bu işi zorunluluktan yaptığını açıkça ortaya koymaktadır. Son yıllarda bölgedeki mayınların temizlenmesi ve bu arazilerin bölge insanı yararına kullanılması yönünde çabalar olmasına karşın Suriye’de çıkan iç savaş nedeniyle proje ertelenmiştir.⁴

Kaçakçılığın bölge insanının bir geçim kaynağı olarak hâlâ sürdürüldüğü her yıl hazırlanan polis raporlarında da görülmektedir.⁵ Türkiye’nin Suriye ve Irak sınırlarından yoğun olarak uyuşturucu, tütün ve tütün mamulleri ve akaryakıt kaçakçılığı yapılmaktadır. Ekonomik olarak çok fazla seçeneği olmayan bölge insanı bu işi tüm tehlikelere karşın sürdürmeye ve bölgede kaçakçılıktan doğan nedenlerle ölümler ve yaralanmalar yaşanmaya devam etmektedir.

Sonuç

Cumhuriyet dönemi köy hikâye ve romancılığının önemli isimlerinden biri olan, eserlerinde özellikle Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgesindeki insanların ve gurbette yaşayan Türkiyeli göçmenlerin sorunlarını ayrıntılı bir şekilde işleyen, bu bakımdan üzerinde durulması gereken bir yazarımızdır. O, edebiyatımızda hikâyeciliğimizi ve romancılığımızı, 1960’lı yılların sonlarında görülen bunalım edebiyatından sonra yeniden topluma yönelten sanatçılarımızın başında gelmektedir (Özer, 2007: 218).

²<http://www.haberturk.com/yasam/haber/701123-jetler-35-kacakciyi-vurdu-galerivideo> [14.10.2013].

³http://www.hurriyet.com.tr/gundem/11759054_p.asp[11.10.2013].

⁴<http://arsiv.ntvmsnbc.com/news/92761.asp>, <http://www.aksyon.com.tr/aksyon/haber-4711-34-mayinli-topraklar-zorunlu-nadasta.html>, http://www.zaman.com.tr/gundem_suriyedeki-ic-savas-mayin-temizleme-ihalesini-6-ay-erteletti_2033031.html [15.10.2013].

⁵<http://www.kom.pol.tr/Sayfalar/Raporlar.aspx> [21.10.2013].

Bekir Yıldız, insanımızın sorunlarını derinlemesine irdeleyebilmek için, insanı ne toplumdans ne de öteki toplumlardan soyutlar. Eleştirirken de amacı, insanları aşağılamak değil, onların şahsında, önem verdiği sosyal meseleleri somutlaştırmaktır. Anadolu insanının dramını, hasretini yazan Bekir Yıldız, yetmişli yıllara mührünü vuran bir yazarımızdır. Toplumcu bir muhtevanın özgün sanata yetmeyeceğini; buna karşılık, sadece estetiğin, fantezinin de özgün sanatı eksik bırakacağını savunmuştur. Bu görüşün yansımalarını, eserlerinde görmek mümkündür.

“Kaçakçı Şahan” hikâyesindeki kahraman, çaresizlik içindedir; olaylar hep onların aleyhine gelişir. Yazar bu trajik durumları, kahramanların ruh hâllerini açıklıyor, bazen öyküleyici bir anlatımla dile getirir. İzlenimci betimleme tekniğini ustaca kullanan yazar olayları örneklerle yansıtır. Akıcı bir üslup ve sade bir dille yazar. Bekir Yıldız, gerektiğinde yöresel kelime ve terimleri de kullanmıştır.

Ayrıca “Kaçakçı Şahan” adlı hikâyesi 2011 yılında yaşanan Uludere olayıyla benzerlik göstermektedir. Yıldız, bu hikâyeden de anlaşılacağı üzere kaçakçılığın yöre insanı için bir ekmek kapısı olduğu düşüncesini savunmaktadır.

KAYNAKÇA

- BASKAK, S. (2008). *Bekir Yıldız'ın Öykücülüğü*. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- ÇANKAYA, E. (1973). *Yeni Dergi*. S: 105, s: 60.
- ÇAPAN, İ. (1971). *Yeni Dergi*. S: 82.
- ERGÜN M. (1975). *Hikâyemizde Bekir Yıldız Gerçeği*. İstanbul: A Yayınları.
- GENCAY, G. (18 Ağustos 1998). *Emek Gazetesi*.
<http://arsiv.ntvmsnbc.com/news/92761.asp>,
<http://www.aksiyon.com.tr/aksiyon/haber-4711-34-mayinli-topraklar-zorunlu-nadasta.html>, http://www.zaman.com.tr/gundem_suriyedeki-ic-savas-mayin-temizleme-ihalesini-6-ay-erteletti_2033031.html [15.10.2013].
- <http://www.haberturk.com/yasam/haber/701123-jetler-35-kacakciyi-vurdu-galerivideo> [14.10.2013].
- http://www.hurriyet.com.tr/gundem/11759054_p.asp [11.10.2013].
- <http://www.kom.pol.tr/Sayfalar/Raporlar.aspx> [21.10.2013].
- KURDAKUL, Ş. (15 Ağustos 1998) *Milliyet Gazetesi*.
- MAKAL, M. (1969) “Sanatçılarla Konuşmalar: Bekir Yıldız”, *Varlık*, S: 735. s: 4.
Milliyet Sanat (6 Nisan 1973). S. 27.
- ÖZER, A. (2007). *Bekir Yıldız'ın Hikâye ve Romanlarında Sosyal Meseleler*. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- ÖZYÜREKLİ, T. (3 Temmuz 1975). *Yeni Ortam Gazetesi*.
- SEZER, Ş. (8 Ekim 1998). “Bekir Yıldız'ın Anlattıklarından”, *İnsancıl Dergisi*.
- ÜRKEK Yakut, G. (2006). *Bekir Yıldız'ın Hayatı ve Romanları*. Çanakkale On sekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- YILDIRIM, A. ve Şimşek, H. (2006). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- YILDIZ, B. (1975). *Kaçakçı Şahan*. İstanbul: Cem Yayınları.

YILDIZ, B. (1977). *Güvercin*. S:1.

YILDIZ, B. (1984). *Yargılayan Zaman İçinden*. İstanbul: DD Yayınları.

YILDIZ, B. (1997). *Röportajlar 2*. İstanbul: DD Yayınları.